

אבות תקנום

תמצית סוגיות ה"דף היומי"

מתוך "דרך ישרה" מסכת בכורות

דפים י"ז - כ"ד, פרשת אמור תשע"ט

דרך ישרה תמצית הדף

דף יז-ט

*דיני נדמה. *א"א לצמצם. *צמצום בידי אדם. *מתנות בספק. *בכור לדבר אחד.

עז שנולד מרחל ר"מ מחייב וחכמים פוטרין, ומפרשין מהו המקרה והדינים 1. מבכורה לכו"ע פטור, שנאמר בכור שור. וכן פליגי בשתיים שלא ביכרו וילדו זכר ונקיבה, וכן במבכרת ושאינה מבכרת שילדו שני זכרים. 2. פטור מראשית הגז, דא"א להתחמם מצמר. 3. לענין אותו ואת בנו מתי שאביו תיש, תלוי במח' אי חוששין לזרע האב, ודחי א"כ שיחלקו להדיא. 4. למסקנא בבכורה ברחל בת רחל בת עז, ופליגי האם אזלינן בתר אימיה ואינו נדמה או בתר אימיה דאימיה והוי נדמה. 5. ברחל בת עז בת רחל, ופליגי האם אמרינן חזרה שיות למקומה. 6. כשיש מקצת סימנין, ורבנן דפטרי זהו ר"ש שמצריך ראשו ורובו. 7. נדמה בקרבנות פסול, שנאמר בשעיר ר"ח אחד ומשמע מיוחד, וכן בנדבה או עז. 8. דיני צמרו: אין לוקין משום כלאים, דבעינן דומיא דפשתן שלא נשתנה. 9. פסול לתכלת. 10. לא מטמא בנגעים, ואמרינן דח"נ הדלה גפן ע"ג תאינה יינו פסול לנסכים כיון דנשתנה ריחו והוקש לזבח.

רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים כאחד, לרבי יוסי נותן שניהם לכהן דסובר אפשר לצמצם אף בידי שמים. והדינים לחכמים דסברי א"א לצמצם 1. לר"ט הכהן בורר את היפה דקסבר שהבריא יוצא ראשון ולמסקנא יחלוקו, ולר"ע משמנין והיינו שהכהן נוטל את הכחוש דהמע"ה. 2. השני ירעה עד שיסתאב, ולר"מ חייב במתנות הואיל וכהן בא עליו משני צדדין, ולרבי יוסי פטור דעשו את הכהן כאילו זכה ומכרו לישראל במומו. 3. מת אחד מהן לר"ט יחלוקו ולר"ע המע"ה, ואמרינן דלתרוייהו שנים שהפקידו אצל רועה מניח ביניהם ומסתלק, ואחד שהפקיד אצל בעה"ב המע"ה. ונחלקו בחצר בעה"ב ורועה כהן, דלר"ט מקנה לכהן מקום בחצירו כדי שיעשה מצוה בממונו, ולר"ע אינו מקנה כיון שמפסיד במקרה של ספק.

בעי האם לרבנן אפשר לצמצם בידי אדם, והשמועות 1. חוט סיקרא חוגר באמצע המזבח להבדיל בין דמים התחתונים לעליונים, אמרינן דמרווח בה מעט. 2. מדת כלים ומדת מזבח, ה' אמר לעשות כפי האפשרות. 3. תנור שנטמא וחילקו לשני חלקים שוים טמאין, זה מכיון שא"א לשער כלי חרס משום שיש בו גומות. 4. הרוג שנמצא מכוון בין שתי עיירות, לר"א שתייהן מביאות שתי עגלות דקסבר כריה"ג, ולת"ק אין עורפין להו"א דקסבר א"א לצמצם ולמסקנא קסבר אפשר לצמצם וקרובה ולא קרובות, ופשטינן מרבנן דאמרי מביאין עגלה אחת בשותפות ועורפין ש"מ דקסברי אף בידי אדם א"א לצמצם. דיני מתנות בספק ומאי קמ"ל 1. בספק בכור לכו"ע חייב כיון שאין חליפין ביד כהן, והקמ"ל דלרבי יוסי לא חוששין שיגזוז ויעבוד בו, דדלמא סברת חליפין ביד כהן קאמר רק לדבריו של ר"מ. 2. ספק מעשר פטור דלא בא עליו משני צדדין, והקמ"ל דלר"מ לא אמרינן שיתן כדי שלא תשתכח תורת מתנות, דדלמא פליגי בחליפין להודיעך כחו דרבי יוסי.

יוצא דופן והבא אחריו לר"ט שניהם ירעו ויאכלו במומן לבעלים ולר"ע שניהם אינם בכור, ופליגי אי חיישין לבכור לדבר אחד, ומייתי סתירה בברייתא דדרשה זכר פטר רחם ובכור. ומתרצינן 1. לאביי בכור לדבר אחד אינו בכור, ורישא קאמר דאיצטריך פטר רחם לזכר שאחרי יוצא דופן. 2. לרבינא הוי בכור ובסיפא ממעטינן זכר הבא אחר יוצא דופן שנאמר בכור, ונדחה דא"כ ביצאה נקיבה דרך דופן וזכר דרך רחם ליקדש דהוי בכור לזכרים ולרחם.

הדרן עלך פרק שני דבכורות!

פרק שלישי – הלוקח בהמה

דף כ-כא

*הראיה בספק ביכרה. *מעשר האם והבת. *הלוקח בהמה מישראל.

ה. הלוקח בהמה מגוי ואינו יודע אם ביכרה 1. לר"י עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק, רחל בת שנים פרה בת שלש וחמור בת שלש וי"א בת ארבע. ומה שלא הולך אחר רוב הבהמות שמתעברות ויולדות, משום דקסבר כר"מ דחייש למיעוטא, או כרבנן להו"א משום דהוי רובא דליתיה קמן ולמסקנא כיון שתלוי במעשה. 2. לרבי יהושע אמרו שסימן הולד בבהמה גסה שפיר ושליא ובבהמה דקה טינוף וזהו עובר שנימוק או אבעבועות דם, ופליגי להו"א האם טינוף פוטר ולמסקנא בחוששין לטינוף לקולא או האם מטנפת חוזרת ויולדת בתוך שנתה. 3. סברתו של רבי יהושע שעז שטינפה בת ששה יולדת בתוך שנתה, ואיכא בין גמריה לסבריה שטינפה בסוף ששה אם אמרינן אין טינוף פחות משלשים יום, או יולדת למקוטעין, או במקצת היום ככולו. 4. לר"ע ספק יאכל במומו לבעלים, ופליגי על רבי יהושע האם חלב פוטר, להו"א לרבי יהושע אזלינן בתר מיעוטא דחולבות ולא יולדות, ולמסקנא איפוך כדחזינן דר"י לא חייש למיעוטא גבי חשש חליצה ביצאה חמותה מלאה.

ג. גדיה שילדה שלש בנות וכל אחת מבנותיה ילדה שלש כולן נכנסות לדיר להתעשר, ור"ש קאמר שראה שעשרה בתוך שנתה. ומפרשינן מאי בינייהו 1. האם אמרינן אין טינוף פחות משלשים יום. 2. יולדת למקוטעין. 3. מקצת היום ככולו. 4. מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר דיליף מבכור, להו"א דתרווייהו לא נגאלין, חלים על בעל מום, אין תמורתן קריבה, ונאכלים במומן, ודחי דמעשר דמי לקדשים לגבי שנהגים גם בפשוט, נקיבה, צריך להקדישם, ואינם ממתנות כהונה, ולמסקנא בגז"ש העברה. דין הלוקח בהמה מישראל 1. לרב בכור ודאי דאלי"כ היה המוכר משתבח בזה. 2. לשמואל בכור ספק דקסבר שרוצה לשחיטה. 3. לרבי יוחנן חולין ודאין דאלי"כ היה מודיעו להפרישו מאיסור, ומייתי ראייה מאותו ואת בנו דשוחט ולא נמנע, ודחי דהתם תלוי במוכר ובכור תלוי בלוקח.

דף כב-כג

*ולד שמת. *מצא מין את מינו.

דיני ולד שמת 1. בהמה גסה ששפעה חררת דם אינה מטמאה במגע ובמשא משום ביטול ברוב, ותקבר כדי להודיע שפטורה מן הבכורה. 2. טומאת מת של עובר שמת במעים יוצאת לחוץ רק אם העגיל ראשו כפיקה, לר"מ של שתי ולר"י של ערב שהיא גדולה ולראב"ז אם נפתח עד שנראו טפיפות, ובבהמה כפיקה של שתי. הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור, דממ"נ אם רובו מים מהני השקה ואם רובו ציר אינו מקבל טומאה והמים בטלים ברוב, אבל אם נתן לתוכו מעט מים או נתנו בקדירה אמרינן מצא מין את מינו וניעור. והשמועות 1. סאה תרומה טמאה שנפלה למאה חולין טהורין לר"א תירום ותרקב דתלינן שזו נפלה, והחולין לכ"ע יאכלו באופן שלא יוכשרו לקבל טומאה מכיון דחיישינן שיביאם כדי לבטל חולין טמאים ומצא מין את מינו וניעור, ודחי דהתם הטומאה מתעוררת ע"י טומאה משא"כ הכא דהוי ע"י טהרה. 2. אפר פרה אדומה שנתערב באפר מקלה הולכים אחר הרוב בכדי לטמא את הנוגע, ואמרינן דעכ"פ טומאה כמאן דאיתיה לכן מטמא במשא אף אם נתבטל. 3. לרב חסדא נבילה בטילה בשחוטה, כנ"ל. 4. בהמה גסה ששפעה חררת דם כיון שמעיקרא נראית אגב צריכה ביטול ברוב ולכן אינה מטמאה, ואמרינן דהוי טומאה סרוחה לכן לא מטמאה במשא, ואתי שפיר רק לבר פדא דאמר טומאה חמורה סגי שלא ראוי לגר וקשיא לרבי יוחנן דמצריך שתיפסל מאכילת כלב.

דף כד

*מרחמת באותו ואת בנו. *דבר שא"מ בתלישה.

בהמה שמניקה לרשב"ג הוי ראייה שזה בנה ואין חוששין שזהו בנה של אחרת ולרבנן הוי ספק מפני שמרחמת אע"פ שאינה יולדת ולכן הבא אחריו בכור מספק, ורב פסק כרשב"ג וקמ"ל דלא נחשב לפלוגתא. ובעי לגבי אותו ואת בנו האם לרשב"ג לוקה או דהוי ספק מכיון שאם כבר ילדה חיישינן שמרחמת, והשמועות 1. הלוקח בהמה מניקה מגוי לא חושש שבנה של אחרת היה, ודחי דלא קאמר הוא ואיירי רק היכא דבודאי פטורה מבכורה. 2. ראה בעדרו את המבכירות ושאינן מבכירות מניקות אין חוששין לרחומי, ודחי דבמקום דידה לא שבקה. 3. דבר בחזקתו, בעי למימר דרישא דומיא דסיפא דהוי בודאי, ודחי דכל חד כדאיתיה והושוו לענין פטור מבכורה. 4. תזיר כרוך אחר רחל לרבי יוחנן הרחל פטורה מבכורה והתזיר אסור באכילה עד יבא ויורה צדק לכם, דפשיטא ליה דהלכה כרשב"ג, ומסתפק האם לרשב"ג יולדת מרחמת אפילו שאינה מינה ואסור באכילה, או שאינה מרחמת והוי נדמה ואסור באכילה. וכן יש להסתפק לרבנן דלמא פטורה מבכורה ומודו שלא מרחמת על שאינו מינה, ועלו בתיקו.

לר"י בן המשולם שרי לכתחילה לתלוש שיער לפנותו בשחיטת בכור ולראיית מקום מום וכן בשחיטה ביו"ט, ורב פסק כוותיה דשרי משום שעוקר דבר מגידולו כלאחר יד אבל דבר שאינו מתכוון אסור, וקשיא דר"י מתיר לגזוז שערות פרה ש"מ דבר שאינו מתכוון שרי. ומתריצין 1. פרה לאו בת גיזה, ודחי שנאמר עלה לא תגזו. 2. הויא קדשי בדק הבית, וקשיא דאסירי בגיזה מדרבנן. 3. למסקנא כיון דלא שכיחא, וא"א לפדותה ולגזזה כיון דדמיה יקרין, וכן לא מחללים לכתחילה על פחות משוויו. 4. ליכא גיזה בפרה והריבוי רק לגיזת זנבו של השור. 5. ר"י בן המשולם סובר דדבר שאינו מתכוון מותר ודלא כרב.

שאלות להזרה ושינון

- א. המח' בעז שנולד מרחל, מהו המקרה והדינים ומ"ט (10)
 ב. המח' באפשר לצמצם בידי שמים, והדינים לחכמים דא"א לצמצם (3)
 א. השמועות האם לחכמים אפשר לצמצם בידי אדם (4)
 ב. דיני מתנות בספק, ומאי קמ"ל (2)
 ג. המח' ביוצא דופן, ויישוב הסתירה בבכור לדבר אחד (2)

- א. דיני ולד שמת (2)
 ב. ציר שלקחו מעם הארץ, והשמועות במצא מין את מינו וניעור (4)

הדרן!
 פרק שלישי- הלוקח בהמה

אדף כ- כא

- א. הלוקח בהמה מגוי ואינו יודע אם ביכרה, הסימנים ומ"ט (4)

הושלמה סדרת "דרך ישרה" על כל הש"ס! יצאו לאור בס"ד מסכתות:

ברכות עם מחודדין בפיך.

שבת מהדורה חדשה.

עירובין

פסחים

שקלים ר"ה

יומא

סוכה

ביצה תענית

מגילה-פורים עם מדרש,

תוספתא, ותמצית מחיר יין לרמ"א

מו"ק חגיגה

יבמות

כתובות

נדרים

נזיר סוטה

גיטין

קידושין - עם תורתך שעשועי,

סימני הדף, ותוספתא

בבא קמא

בבא מציעא

בבא בתרא א-ב

סנהדרין א-ב עם "יש סדר

לגמרא" ותמצית כל המסכתא.

מכות שבועות

עבודה זרה הוריות

מחודדין בפיך

זבחים

מנחות

חולין

בכורות עם הקדמות ומושגים

ערכין-תמורה

כריתות-מעילה

נדה

ניתן להשיג: בטל' 054-8479220, ת.ד. 5053 בני ברק, yesodot100@gmail.com מחיר: 5 ₪.

חיבורים נוספים מבית "דרך ישרה":

נשיח בחוקין 1270 מצוות לפי כל השיטות של מוני תרי"ג המצוות.
בחקותין אשתעשע - על תרי"ג מצוות, לשיטת בה"ג ואזהרות ר"ש אבן גבירול.
עתים לתורה - לוחות ללימוד יומי לכל יהודי, עם הרב מרדכי גנוט שליט"א.

שירת ישראל - סוגיות מסכת ב"ק.
קיצור חודים מנוקד ומסודר.
קיצור אלשין רות
קיצור אלשין אסתר
קיצור אלשין איכה בקרוב בס"ד על שו"ש וקהלת.

באהבת תשגה תמיד - שיחות באהבת תורה ודרכי זכירתה מהגאון רבי בונים שרייבר שליט"א.
איזוהי דרך ישרה - כיצד ללמוד לשנן ולזכור, עם הכנה למסכת מכות.
הקדמות ומושגים - סדר קדשים, ובקרוב בס"ד על סדרי זרעים וטהרות.

ניתן להצטרף לקהל הקוראים,

ולקבל את העלון במייל
 לפרטים תגובות והערות:

yesodot100@gmail.com

~344~

המערכת